<u>विकलांग अपत्य असलेल्या राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांना विशेष बाल संगोपन रजा मंजूर करणेबाबत.</u>

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१६/प्र.क्र. ५७/सेवा-६

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : २१/०९/२०१६.

<u>प्रस्तावना :</u>

श्रीमती दिपिका सागर नेर्सेकर, लघुलेखिका (उच्च श्रेणी), लघुवाद न्यायालय, मुंबई यांनी मा.उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या रिट याचिकेवर मा.उच्च न्यायालयाने विकलांग अपत्य असलेल्या महिला शासकीय कर्मचाऱ्यांना विशेष बाल संगोपन रजा देण्याबाबत विकलांग व्यक्तींसाठी (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि पूर्ण सहभाग) अधिनियम,१९९५ मधील कलम-१३, उपकलम(१) अन्वये स्थापित केलेल्या राज्य समन्वय समितीने शासनास सल्ला द्यावा व सदर सल्ल्यानुसार शासनाने निर्णय घ्यावा असे निदेश दिले होते. त्याप्रमाणे उपरोक्त नियमानुसार स्थापित केलेल्या राज्य समन्वय समितीने शासनास या विषयी शिफारशी केल्या आहेत. त्याअनुषंगाने विकलांग अपत्य असलेल्या शासकीय कर्मचाऱ्यांना विशेष बाल संगोपन रजा मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती :-

<u>शासन निर्णय :</u>

विकलांग व्यक्तींसाठी (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि पूर्ण सहभाग) अधिनियम,१९९५ मधील कलम-१३, उपकलम (१) अन्वये स्थापित केलेल्या राज्य समन्वय समितीची शिफारस विचारात घेऊन, पुढे नमुद केल्यानुसार अपत्य असलेल्या शासकीय महिला कर्मचाऱ्यास तसेच पुढे नमुद केल्यानुसार अपत्य असून पत्नी नसलेल्या शासकीय पुरुष कर्मचाऱ्यास म्हणजेच अशा अपत्याच्या वडीलांनादेखील संपूर्ण सेवेत ७३० दिवसांच्या कमाल मर्यादेत विशेष बाल संगोपन रजा मंजूर करण्यास शासन मान्यता देत आहे:-

(अ) विकलांग व्यक्तींसाठी (समानसंधी, हक्कांचे संरक्षण आणि संपूर्ण सहभाग) अधिनियम १९९५ मधील कलम २(झ) नुसार पुढील विकलांगता

(१)अंधत्व (Blindness), (२) क्षीण दृष्टी (Low vision), (३) बरा झालेला कुष्ठरोग (Leprosy-cured) (४)श्रवण शक्तीतील दोष (Hearing impairment) (५) चलन-वलन विषयक

विकलांगता (Loco Motor disability) (६) मतिमंदता ((Mental retardation) (७) मानसिक आजारपण(Mental illness)

सदर विकलांगता उपरोक्त अधिनियमातील विकलांगतेबाबतच्या व्याख्येप्रमाणे असणे अनिवार्य राहील तसेच सदर विकलांगता किमान ४० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त आहे, असे वैद्यकीय प्राधिकरणाने प्रमाणित केले पाहिजे.

(आ) दि नॅशनल ट्रस्ट फॉर दि वेलफेअर ऑफ पर्सन्स विथ ऑटीझम, सेरेब्रल पाल्सी, मेंटल रिटार्डेशन आणि मल्टीपल डिसॅबिलीटी ॲक्ट १९९९ मधील कलम २(ए), २(सी), २(जी), २(एच) व २(ओ) मध्ये वर्णन केल्यानुसार अनुक्रमे आत्ममग्न(Autism), सेरेब्रल पाल्सी(cerebral palsy), मतिमंद(mental retardation), बहुविकलांग(multiple disabilities) व गंभीर स्वरुपाची विकलांगता(severe disability) असलेले अपत्य

२. सदर रजा अनुज्ञेयतेच्या अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत :-

i) उपरोक्त परिच्छेद क्र.१ मधील विकलांगतेबाबत जिल्हा शल्य चिकित्सक (Civil Surgeon) अथवा त्यापेक्षा वरिष्ठ शासकीय वैद्यकीय अधिकाऱ्याने अथवा शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या निर्णयानुसार निर्गमित केलेले अपंगत्वाचे प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहील.

ii) सदर रजा हक्क म्हणून मागता येणार नाही. सक्षम प्राधिकाऱ्यांच्या पूर्व मान्यतेनेच सदर रजा घेता येईल.

iii) सदर रजा विकलांग अपत्याच्या वयाच्या २२ वर्षापर्यंत घेता येईल.

iv) सदर रजा पहिल्या २ हयात अपत्याकरीता लागू राहील.

v) विशेष बाल संगोपन रजेच्या कालावधीसाठी रजेवर जाण्याच्या लगतपूर्वी जेवढे वेतन मिळत असेल तेवढेच रजा वेतन देण्यात येईल.

vi) सदर रजा एकाहून अधिक हप्त्यामध्ये (Spell) तथापि एका आर्थिक वर्षात तीनापेक्षा जास्त नाही अशा मर्यादेत घेता येईल.

vii) विशेष बालसंगोपन रजेचा हिशोब सोबत जोडलेल्या प्रपत्रात घेऊन ते सेवापुस्तकात ठेवावे. तसेच सेवा पुस्तकामध्येही हिशोब योग्यरित्या नोंदविण्यात यावा.

viii) परिविक्षाधीन कालावधीत विशेष बाल संगोपन रजा मान्य करता येणार नाही तथापि, कर्मचाऱ्यास विकलांग अपत्याबाबतच्या गंभीर परिस्थितीमुळे रजा घेणे अत्यावश्यक आहे अशी रजा मंजूर करणाऱ्या सक्षम प्राधिकाऱ्याची खात्री झाल्यास, परिविक्षाधीन कालावधीत अपवादात्मक परिस्थितीत कमीत कमी कालावधीची विशेष बालसंगोपन रजा घेता येईल. त्या प्रमाणात संबंधित महिला/पुरुष शासकीय कर्मचाऱ्याचा परिविक्षाधीन कालावधी वाढविला जाईल.

ix) विशेष बाल संगोपन रजेस पात्र असणारा महिला/पुरुष शासकीय कर्मचारी एकापेक्षा जास्त वेळा नवीन नियुक्ती स्वीकारत असेल अशा बाबतीत वेगवेगळ्या ठिकाणच्या कालावधीची रजा एकत्रित गणली जाऊन, अशा एकूण सेवेच्या कालावधीमध्ये एकूण ७३० दिवस इतकीच रजा अनुज्ञेय होईल.

x) अर्ज केल्यास विशेष बाल संगोपन रजेला जोडून अन्य अनुज्ञेय रजा जोडून घेता येईल मात्र अन्य अनुज्ञेय रजा कालावधी एक वर्षापेक्षा अधिक असणार नाही

xi) विकलांग अपत्य शासकीय कर्मचाऱ्यावर अवलंबून आहे, असे प्रमाणपत्र शासकीय कर्मचाऱ्याने सादर करणे अनिवार्य राहील.

३. हे आदेश मान्यता प्राप्त व अनुदानित शैक्षणिक संस्थाच्या प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळा आणि कृषि व बिगर कृषि विद्यापीठे व त्यांना संलग्न असलेली महाविद्यालये यामधील पूर्णकालिक शिक्षक व शिक्षकेतर महिला कर्मचारी यांनादेखील लागू राहतील.

४. हे आदेश निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

५. सदर शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम, १९८१ मध्ये आवश्यक सुधारणा यथावकाश करण्यात येतील.

६. सदर शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०९२०१६५३४४६००५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Vidya Hemant Waghmare

Digitally signed by Vidya Hemant Waghmare
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Under Secretary, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=f93efe7b946bf26ff989d6e5e01e1b122b9eb4e3e4e6799cb8e82b2d33d58dfc, cn=Vidya Hemant Waghmare
Date: 2016.09.21 13:08:09 +05'30'

(विद्या वाघमारे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१) राज्यपालांचे सचिव
२) मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
३) सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
४) मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५) सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६) महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई
७) महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, नागपूर
८) महालेखापाल-१ (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई
९) महालेखापाल-२ (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र, नागपूर
१०) महालेखापाल (वाणिज्य लेखा परिक्षा), मुंबई
११) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई
१२) कुलगुरु, कृषि विद्यापीठे/बिगर कृषि विद्यापीठ
१३) सर्व जिल्हा शल्य चिकित्सक
१४) प्रबंधक, मुळ न्याय शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई
१५) प्रबंधक, अपील शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई
१६) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
१७) सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
१८) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय,मुंबई
१९) मुख्य माहिती आयुक्त, मुंबई
२०) आयुक्त, राज्य माहिती आयोग (सर्व)
२१) सचिव, राज्य निवडणूक आयोग,नवीन प्रशासकीय भवन, मंत्रालयासमोर, मुंबई-४०००३२
२२) ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
२३) विशेष आयुक्त, नवीन महाराष्ट्र सदन, कस्तुरबा गांधी मार्ग, नवी दिल्ली ११० ००१
२४) मंत्रालयाच्या निरनिराळया विभागाच्या अधीन असलेल्या सर्व विभागांचे व कार्यालयांचे प्रमुख
२५) सर्व विभागीय आयुक्त
२६) सर्व जिल्हाधिकारी
२७) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
२८) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
२९) सर्व जिल्हयाचे वरिष्ठ लेखापरिक्षक (शिक्षण)
३०) संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, मुंबई

३१) आयुक्त, शिक्षण, शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३२) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, दंत विद्यालय व रुग्णालय इमारत, सेंट जॉर्जेस रुग्णालय आवार, मुंबई -४००००१
३३) संचालक, आरोग्य सेवा, आरोग्य भवन, सेंट जॉर्जेस रुग्णालय आवार, मुंबई- ४००००१
३४) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३५) निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
३६) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
३७) विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
३८) भारतीय जनता पार्टी, महाराष्ट्र प्रदेश, सी.डी. ओ. बॅरेक नं.-१, योगक्षेम समोर, व.भा. चौक, नरीमन पॉईट, मुंबई -४०००२०
३९) भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राजभवन, एस.व्ही. पटेल रोड, मुंबई -४००००४
४०) भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, (मार्क्सवादी), महाराष्ट्र कमिटी, जनशक्ती हॉल , ग्लोबल मिल पॅलेस, वरळी, मुंबई -४०००१३
४१) इंडियन नॅशनल कॉग्रेस, महाराष्ट्र प्रदेश कॉंग्रेस (आय) समिती, टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग, दादर, मुंबई- ४०००२५
४२) नॅशनॅलिस्ट कॉग्रेस पार्टी, राष्ट्रवादी भवन, फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, नरिमन पॉईट, मुंबई ४०००२१
४३) शिवसेना, शिवसेना भवन, गडकरी चौक, दादर, मुंबई -४०००२८
४४) बहुजन समाज पार्टी, डी-१ इन्सा हटमेंट, आझाद मैदान,मुंबई -४००००१
४५) निवडनस्ती (कार्यासन सेवा-६)

विशेष बाल संगोपन रजेच्या हिशोबाबतचे प्रपत्र

बाल संगोपन रजेचा कालावधी		एकूण कालावधी	शिल्लक रजा		सक्षम प्राधिकाऱ्याची स्वाक्षरी व पदनाम, कार्यालय
दिनांकापासून	पर्यंत		दिनांक	शिल्लक	
१	२	३	४	५	६